

ประโยค ป.ธ. ๓
 สัมพันธ์ไทย
 สอบ วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๒

อดสฺส (เสฏฺฐิโน) สดฺดา อนุพุทฺธิกถํ กเถสิ ฯ โส เทสนาวสานเน
 โสตาปตฺติผลํ ปตฺวา สดฺถุ คิตฺติเยหิ อวณฺณํ วตฺวา อตฺตโน นิวาริตภาวํ
 อาโรเจสิ ฯ อด นํ สดฺดา คหปติ อิเม สดฺดา นาม มหนตฺปี อตฺตโน โทสํ
 น ปสฺสนนฺติ อวิชฺขมานนํปี ปเรสํ โทสํ วิชฺขมานกํ กตฺวา ตตฺถ ตตฺถ ภูสํ วิย
 โอปนฺนตฺติ วตฺวา อิมํ คาทมาห

สุทฺสสํ วชฺชมณฺเณสํ	อตฺตโน ปน ทุทฺทสํ
ปเรสํ หิ โส วชฺชานิ	โอปนฺนาติ ยถา ภูสํ
อตฺตโน ปน ฉาเทติ	กลีวํ กิตฺวา สโรจติ ฯ

ตตฺถ สุทฺสสนนฺติ ปสฺส อณฺมตฺตํปี วชฺชํ ขลิตํ สุทฺสสํ สุขเนว
 ปสฺสิตุํ สกฺกา อตฺตโน ปน อติมหนตฺปี ทุทฺทสํ ฯ ปเรสํ หีติ เตเนว
 การเณน โส ปุคฺคโล สงฺฆมชฺฌาทีสุ ปเรสํ วชฺชานิ อัจฺจุจฺจานเน จตฺวา ภูสํ
 โอปนฺนนฺโต วิย โอปนฺนาติ ฯ กลีวํ กิตฺวา สโรจติ เอตฺถ สกฺกเณสุ อปรชฺฌนนวเสน
 อตฺตภาโว กลิ นาม สาขากฺคาทิกํ ปฏฺิจฺฉาทนํ กิตฺวา นาม สากฺกนิโก สโร
 นาม ฯ ยถา สกฺกณฺนุทฺทโก สกฺกเณ คเหตฺวา มาเรตฺกามาโม กิตฺวาย อตฺตภาวํ
 ปฏฺิจฺฉาเทติ เอวํ อตฺตโน วชฺชํ ฉาเทตฺติ อตฺถโถ ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓

สัมพันธไทย

อด กาลสตุตมี ใน กเถสิ สตุตา สยกตุตา ใน กเถสิ ๆ อาชฺยาตบถ กตุตุวจาก อสฺส วิเสสน ของ เสฎฺฐิโน ๆ สมฺปทาน ใน กเถสิ อนุปุพฺพิทถ์ อวตุตคกมฺม ใน กเถสิ ๆ

โส วิเสสน ของ เสฎฺฐิ ๆ สยกตุตา ใน อาโรเจสิ ๆ อาชฺยาตบถ กตุตุวจาก เทสนาวสานเน กาลสตุตมี ใน ปตุวา* โสตาปตุตติผล์ อวตุตคกมฺม ใน ปตุวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน อาโรเจสิ สตุตุ สมฺปทาน ใน อาโรเจสิ ติตฺติเยหิ อนุภิตกตุตา ใน นิวาริต- อวณฺณํ อวตุตคกมฺม ใน วตุวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน นิวาริต- อตุตโน ภาวาทิสมฺพนฺธ ใน นิวาริตภาว ๆ อวตุตคกมฺม ใน อาโรเจสิ ๆ

อด กาลสตุตมี ใน อาห สตุตา สยกตุตา ใน อาห ๆ อาชฺยาตบถ กตุตุวจาก นํ วิเสสน ของ เสฎฺฐิ ๆ อกถิตกมฺม ใน วตุวา “คหปติ อาลปน อิม วิเสสน ของ สตุตา ๆ สยกตุตา ใน ปสฺสนฺติ และ โอปฺนฺนฺติ น ศัพฺท์ ปฎิเสธ ใน ปสฺสนฺติ กิริยาสองบถ อาชฺยาตบถ กตุตุวจาก นาม ศัพฺท์ สลฺยณาชฺตก เข้ากับ สตุตา มหนฺตํ วิเสสน ของ โทสํ ปิ ศัพฺท์ อเปกฺขตุต เข้ากับ มหนฺตํ อตุตโน สามีสมฺพนฺธ ใน โทสํ ๆ อวตุตคกมฺม ใน ปสฺสนฺติ, อวิชฺขมานํ วิเสสน ของ โทสํ ปิ ศัพฺท์ อเปกฺขตุต เข้ากับ อวิชฺขมานํ ปรสํ วิเสสน ของ ชนํ ๆ สามีสมฺพนฺธ ใน โทสํ ๆ อวตุตคกมฺม ใน โอปฺนฺนฺติ วิชฺขมานํ วิกตีกมฺม ใน กตุวา ๆ กิริยาวิเสสน ใน โอปฺนฺนฺติ ตตุต สองบถ วิเสสน ของ จาเน ๆ อาธาร ใน โอปฺนฺนฺโต ภูสํ อวตุตคกมฺม ใน โอปฺนฺนฺโต ๆ วิเสสน ของ ปุคฺคโล ๆ อุปมาลึงฺคตุต วิย ศัพฺท์ อุปมาชฺตก เข้ากับ ตตุต ตตุต ภูสํ โอปฺนฺนฺโต ปุคฺคโล อิติ ศัพฺท์ อาการ ใน วตุวา ๆ ปุพฺพกาลกิริยา ใน อาห อิมํ วิเสสน ของ คาลํ ๆ อวตุตคกมฺม ใน อาห

“วชฺชํ สยกตุตา ใน โหติ ๆ อาชฺยาตบถ กตุตุวจาก
สุทสฺสํ วิกตีกตุตา ใน โหติ อลฺยเณสํ วิเสสน ของ
ชนํ ๆ สามีสมฺพนฺธ ใน วชฺชํ, ปน ศัพฺท์ ปกฺขนฺตร ชฺตก

* เทสนาวสานเน กาลสตุตมี ใน อาโรเจสิ ก็ได้

วชฺชํ สยกคฺคตา ใน โหติฯ อาขยาตบท กคฺคฺควาจก อคฺค
โน สามีสมฺพนฺธ ใน วชฺชํ ทฺททสํ วิกตฺติคคฺคตา ใน
โหติ

(หรือสัมพันธ์ว่า “วชฺชํ วุตฺตกมฺม ใน สุทฺตสฺสํ
ปฺกคฺคเลน อนภฺหิตกคฺคตา ใน สุทฺตสฺสํฯ กิตฺตบ
กมฺมวาจก อณฺเณสํ วิเสสน ของ ชนानํฯ สามีสมฺพนฺธ
ใน วชฺชํ, ปน ศัพท์ ปกฺขนฺตรโชตก วชฺชํ วุตฺตกมฺม
ใน ทฺททสํ ปฺกคฺคเลน อนภฺหิตกคฺคตา ใน ทฺททสํฯ
กิตฺตบท กมฺมวาจก” อคฺคโน สามีสมฺพนฺธ ใน วชฺชํ)

หิ ศัพท์ เหตุโชตก ปฺกคฺคโล สยกคฺคตา ใน
โอปนฺนาติฯ อาขยาตบท กคฺคฺควาจก ปเรสํ วิเสสน
ของ ชนानํฯ สามีสมฺพนฺธ ใน วชฺชานิ โส วิเสสน
ของ ปฺกคฺคโล วชฺชานิ อวุตฺตกมฺม ใน โอปนฺนาติ ยถา
ศัพท์ อุปฺมาโชตก เข้ากับ ภูสํ โอปนฺนโต ปฺกคฺคโล
ภูสํ อวุตฺตกมฺม ใน โอปนฺนโตฯ วิเสสน ของ
ปฺกคฺคโลฯ อุปฺมาลิจฺจคฺคต,

ปน ศัพท์ วิเสสโชตก โส วิเสสน ของ ปฺกคฺคโลฯ
สยกคฺคตา ใน ฉาเทติฯ อาขยาตบท กคฺคฺควาจก
อคฺคโน สามีสมฺพนฺธ ใน วชฺชานิฯ อวุตฺตกมฺม ใน
ฉาเทติ กถิ อวุตฺตกมฺม ใน ฉาเทนฺโต อิว ศัพท์
อุปฺมาโชตก เข้ากับ กถิ กิตฺวา ฉาเทนฺโต สโจ
กิตฺวา กรณ (หรือ ปจฺจมากรณ) ใน ฉาเทนฺโตฯ
วิเสสน ของ สโจฯ อุปฺมาลิจฺจคฺคต อิติ ศัพท์ สรูป
ใน อิมํ คาลํฯ

คคฺคต วิเสสน ของ ปทสฺสุฯ นิทฺฐารณ ใน ปทสฺสํ สุทฺตสฺสํ สรูป ใน
อิติฯ ศัพท์ อาทฺยคฺคต ใน ปทสฺสํฯ นิทฺฐารณฺนิย และ สามีสมฺพนฺธ ใน อคฺคโล

๒ สุทฺตสฺสํ และ ทฺททสํ เป็นนามกิตฺก กัมมรูป กัมมสาธนะ วิเคราะห์ว่า สุขน ปสฺสิตฺตทฺทพฺพติ สุทฺตสฺสํฯ ทุกฺเขน
ปสฺสิตฺตทฺทพฺพติ ทฺททสํฯ ในที่นี้ใช้เป็นกิริยาภิกฺกได้ เหมือนศัพท์นามกิตฺกที่ประกอบด้วย ข, ฉย บังจฺย หลาย
แห่ง บางบทก็ใช้เป็นกิริยาภิกฺกได้บ้าง เช่น “เต จ ภิกฺขุ การุญฺหา”, “สุกรํ สาธุณา สาธุ, สาธุ ปาเปณ
ทฺทกฺกร”, “วฺวตฺติเยว ภิกฺขเว ภิกฺขุณํ ปาฏิกฺขวา”ฯ

วชฺชํ ก็ดี ขลิตํ ก็ดี สยกคฺคา ใน โหติ ฯ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจก ปรสฺส วิเสสน ของ ปุคฺคโล สามีสมฺพนุช ใน วชฺชํ และ ภาวาทิสฺมนุช ใน ขลิตํ อณฺุมคฺคํ วิเสสน ของ วชฺชํ และ ขลิตํ ปี ศัพท์ อเปกฺขคฺคฺตฺตฺตฺ เข้ากับ อณฺุมคฺคํ วชฺชํ วิวริย ใน ขลิตํ ฯ วิวณฺ สุทฺสฺสํ ก็ดี สกฺกา ก็ดี วิกตฺติกคฺคา ใน โหติ สุทฺสฺสํ วิวริย ใน สุเขเนว ปสฺสฺสิคฺคํ สกฺกา ฯ วิวณฺ สุเขน ตติยาวิเสสน ใน ปสฺสฺสิคฺคํ เอว ศัพท์ อวชารณฺ เข้ากับ สุเขน ปสฺสฺสิคฺคํ ฯ ตุมคฺคฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺ ใน สกฺกา,

ปน ศัพท์ ปกฺขณฺตฺรโชตก วชฺชํ สยกคฺคา ใน โหติ ฯ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจก อตฺตโน สามีสมฺพนุช ใน วชฺชํ อติมนฺตํ วิเสสน ของ วชฺชํ ปี ศัพท์ อเปกฺขคฺคฺตฺตฺตฺตฺตฺ เข้ากับ อติมนฺตํ ทุทฺทสํ วิกตฺติกคฺคา ใน โหติ

(หรือสัมพันธ์ว่า วชฺชํ ก็ดี ขลิตํ ก็ดี วุตฺตกมฺม ใน สุทฺสฺสํ และ สกฺกา ปุคฺคเลน อนภิตกคฺคา ใน สุทฺสฺสํ และ สกฺกา สุทฺสฺสํ กิตฺตบถ กมฺมวาจก สกฺกา กิริยาบถ กมฺมวาจก ปรสฺส วิเสสน ของ ปุคฺคโล สามีสมฺพนุช ใน วชฺชํ และ ภาวาทิสฺมนุช ใน ขลิตํ อณฺุมคฺคํ วิเสสน ของ วชฺชํ และ ขลิตํ ปี ศัพท์ อเปกฺขคฺคฺตฺตฺตฺตฺตฺ เข้ากับ อณฺุมคฺคํ วชฺชํ วิวริย ใน ขลิตํ ฯ วิวณฺ สุทฺสฺสํ วิวริย ใน สุเขเนว ปสฺสฺสิคฺคํ สกฺกา ฯ วิวณฺ สุเขน ตติยาวิเสสน ใน ปสฺสฺสิคฺคํ เอว ศัพท์ อวชารณฺ เข้ากับ สุเขน ปสฺสฺสิคฺคํ ฯ ตุมคฺคฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺ ใน สกฺกา,

ปน ศัพท์ ปกฺขณฺตฺรโชตก วชฺชํ วุตฺตกมฺม ใน ทุทฺทสํ ปุคฺคเลน อนภิตกคฺคา ใน ทุทฺทสํ ฯ กิตฺตบถ กมฺมวาจก อตฺตโน สามีสมฺพนุช ใน วชฺชํ อติมนฺตํ วิเสสน ของ วชฺชํ ปี ศัพท์ อเปกฺขคฺคฺตฺตฺตฺตฺตฺ (อติศัพท์ สรูป ใน อตฺโต ฯ ลิงคฺคฺตฺตฺ ฯ

ปรสฺสํ หิ สรูป ใน อติ ฯ ศัพท์ อาหุยคฺคฺตฺ ใน ปทสฺส ฯ สามีสมฺพนุช ใน อตฺโต ปุคฺคโล สยกคฺคา ใน โอปฺนาคิ ฯ อาขยาตบถ กตฺตฺวาจก เตน วิเสสน ของ การณฺ เอว ศัพท์ อวชารณฺ เข้ากับ เตน การณฺ เหตุ ใน โอปฺนาคิ โส วิเสสน ของ ปุคฺคโล สงฺฆมฺมชฺฌาทีสุ วิเสสน ของ จานฺนํ ฯ อาธาร ใน โอปฺนาคิ ปรสฺสํ วิเสสน ของ ชนानํ ฯ สามีสมฺพนุช ใน วชฺชานิ ฯ อวตฺตกมฺม ใน โอปฺนาคิ อุจฺจฏฺจานเณ อฺปฺสิเลสิกาธาร ใน จตฺวา ฯ ปุพฺพกาลกิริยา ใน โอปฺนาคิ ภูสํ อวตฺตกมฺม ใน โอปฺนาคิ ฯ

วิเสสน ของ ปุคฺคโล ๆ อุปมาลึงคตต วิย ศัพฺท อุปมาโชตก เข้ากับ อัจจุฏฺฐาเน
จตฺวา ภูตํ โอปุนนฺโต ปุคฺคโล อิติ ศัพฺท สรูป ใน อตฺโต ๆ ลึงคตต ๆ

วินิจฺฉโย วุตตกมฺม ใน เวทิตฺตฺโพ ปรณฺฑิตเน อนภินิตกตฺตา ใน
เวทิตฺตฺโพ ๆ กิตฺตบ กมฺมวจาก กลีว กิตฺวา สโร สรูป ใน อิติ ๆ ศัพฺท สรูป
ใน เอกฺคต คาลาปาเท เอกฺคต วิเสสน ของ คาลาปาเท ๆ ภินฺนาธาร ใน
วินิจฺฉโย”

สกุณฺณสุ ภินฺนาธาร ใน อปรชฺฉน- อปรชฺฉนฺวเสน เหตุ (หรือ กรรม)
ใน กลี อตฺตภาโว ลึงคตต กลี วิเสสน ของ อตฺตภาโว^๕ นาม ศัพฺท
สยฺฉาโชตก เข้ากับ กลี,

สาขาภฺงคาทิกํ วิเสสน ของ ปฏิจฺฉาหนํ ๆ ลึงคตต กิตฺวา วิเสสน-
ลึงคฺวิปลฺลตส ของ ปฏิจฺฉาหนํ นาม ศัพฺท สยฺฉาโชตก เข้ากับ กิตฺวา,

สากุณฺนิโก ลึงคตต สโร วิเสสน ของ สากุณฺนิโก นาม ศัพฺท
สยฺฉาโชตก เข้ากับ สโร ๆ

สกุณฺณสุทฺตโก สยกตฺตา ใน ปฏิจฺฉาเทติ ๆ อาชฺยาตบต กตฺตฺวาจก
ยถา ศัพฺท อุปมาโชตก สกุณฺณ อวุตตกมฺม ใน คเหตุว ๆ ปุพฺพกาลกิริยา
ใน มารตฺต- มารตฺตคาโม วิเสสน ของ สกุณฺณสุทฺตโก^๕ กิตฺวาย กรรม ใน
ปฏิจฺฉาเทติ อตฺตภาวํ อวุตตกมฺม ใน ปฏิจฺฉาเทติ, โส วิเสสน ของ ปุคฺคโล ๆ
สยกตฺตา ใน ฉาเทติ ๆ อาชฺยาตบต กตฺตฺวาจก เอวํ ศัพฺท อุปเมยฺยโชตก
อตฺตโน สามีสมฺพนฺธ ใน วชฺชํ ๆ อวุตตกมฺม ใน ฉาเทติ อิติ ศัพฺท สรูป
ใน อตฺโต ๆ วุตตกมฺม ใน เวทิตฺตฺโพ^๖ ปรณฺฑิตเน อนภินิตกตฺตา ใน
เวทิตฺตฺโพ ๆ กิตฺตบ กมฺมวจาก ๆ

พระราชวิสุทฺธิเวที มโนกริ วัคฺปากนฺธา

สัมพันธ

สนามหลวงแผนกบาลี

ตรวจแก้.

^๕ อาจารย์บางท่าน ไม่เติม วินิจฺฉโย ปรณฺฑิตเน เวทิตฺตฺโพ เข้ามา โดยสัมพันธว่า “กลีว กิตฺวา สโร สรูป ใน
อิติ ๆ ศัพฺท สรูป ใน เอกฺคต คาลาปาเท เอกฺคต วิเสสน ของ คาลาปาเท ๆ ภินฺนาธาร ใน กลี, กิตฺวา และ สโร”

^๖ กลี, กิตฺวา และ สโร จะสัมพันธเป็น วิคคิตฺตฺตา โดยเติม โหติ มาคุมพากย์ในแต่ละประโยค ก็ได้

^๕ สัมพันธว่า “มารตฺตคาโม วิคคิตฺตฺตา ใน หุตฺวา ๆ สมานกาลกิริยา ใน ปฏิจฺฉาเทติ” ก็ได้

^๖ อาจารย์บางท่าน ไม่เติม ปรณฺฑิตเน เวทิตฺตฺโพ